

Eeva Ovaska
Mira Karppanen
Liikenne- ja viestintäministeriö

Kommentointipyyntö 10.4.2017 (LVM/1770/03/2016)

Liikenneviraston kommentit maantielain uudistamista koskevasta arviomuistiosta

Liikenne- ja viestintäministeriö on pyytänyt Liikennevirastolta kommentteja maantielain uudistamista koskevasta arviomuistiosta.

Maakuntauudistuksen yhteydessä maakunnille siirtyy muun muassa liikennejärjestelmäsuunnitteluun, liikenneturvallisuuteen, tie- ja liikenneoloihin sekä alueelliseen tienpitoon liittyviä tehtäviä.

Tienpitoa koskevat tehtävät on tarkoitus kirjata yksityiskohtaisemmin maantielakiin, jossa säädettäisiin myös esimerkiksi valtion liikennehallinnon roolista ja tienpidon erillisrahoituksesta. Kommenttipyyntöön on pyydetty erityisesti esittämään näkemyksiä ylimaakunnallisen yhteistyön järjestämisestä tienpidossa sekä kertomaan odotuksista liikennehallinnon maakuntiin kohdistamasta ohjausmallista.

Liikennevirasto kiinnittää huomioita seuraaviin seikkoihin:

Ylimaakunnallisen yhteistyön järjestäminen tienpidossa

Liikennevirasto katsoo, että tienpitoon liittyvän maakuntien välisen yhteistyön järjestämisen tulisi maakunnallisen itsehallinnon nojalla olla lähtökohtaisesti maakuntien päätäntävallassa. Kun maakunnat vastaisivat kuitenkin alueellisesta tienpidosta valtion omistukseen olevalla tieverkolla, tulisi maantielaisissa säätää menettelystä, jota sovellettaisiin tilanteissa, joissa maakunnat eivät pääsisi yhteisymmärrykseen tienpitoon liittyvästä yhteistyöstä.

Liikennevirasto katsoo, että tienpidon näkökulmasta kaikki esillä olleet ovat toteuttamiskelpoisia, ja näiden vaihtoehtojen valinta ja ylimaakunnallisten tehtävien resursointi voitaisiin jättää maakuntien tehtäväksi.

28.4.2017

Valtion liikennehallinnon maakuntiin kohdistama ohjausmalli

Maakuntauudistuksen periaatteisiin sisältyy maakuntien itsehallinnon ja itsenäisen päättävällän kunnioittaminen mahdollisimman laajasti. Tieverkon ja palvelutason valtakunnallisen yhtenäisyyden varmistaminen sekä tieverkon omistajuuden säilyminen valtiolla edellyttävät kuitenkin keskitettyä ohjausmallia, josta säädettäisiin tarkemmin muun muassa maantielaila.

Liikennevirasto toteaa, että tienpidon erillisrahoitukseen tukeutuva malli edistää valtakunnallisesti yhtenäistä tienpidon palvelutasoa sekä valtion väyläomaisuuden hallintaa. Liikennevirasto korostaa, että omistajuudella, vastuulla ja rahojen yhteydellä on suora vaikutus väyläverkoston toimivuuteen. Liikenneyhteydet eivät pääty maakuntien tai valtakunnan rajoille ja kansalaisten ja elinkeinoelämän liikkumistarpeet edellyttävät toimivia yhteyksiä. Maantielakiin sisällytettävässä ohjausmallissa on arvioitava ja huomioitava liikenneverkon yhtenäisyyden ja sen säilymisen turvaaminen maakunnille siirtyvien liikenne-tehtävien ja suunnittelun ohjauksen osalta.

Liikennevirasto toteaa, että ohjausmallin periaatteiden tulisi pitkälti noudattaa nykyisiä hyväksi koettuja Liikenneviraston ja ELY-L:ien välisiä tulosohtaus- ja yhteistoimintamalleja. Ohjausmallin kannalta olisi oleellista määritellä säädöstasolla:

- Valtion liikennehallinnon ja maakuntien roolit. Tienpitoon liittyvät viranomaispäätösten tekemistä koskevasta toimivallasta säädettäisiin maantielailaissa. Liikennevirasto katsoo, että maantielailaissa olisi tarkoituksenmukaista säätää valtion roolista, sisältäen tarvittaessa myös ohjauskeinot, maakuntalakiluonnoksen 6 § 1 momentin 14 -kohdan mukaisten liikennealan tehtävien osalta. Esimerkiksi sopimuspohjaisesti toteutettavan tienpidon osalta maantielakiin on kirjattava riittävällä tarkkuudella sopimusten sisältö.
- Rahoituksen kohdistaminen maakunnittain maantielakiin, mutta sitä noudattelevan useampivuotisen tienpito-ohjelman/suunnitelman toteuttamiseen osoitettujen määrärahojen käyttöoikeuden kohdentaminen valitulle yhteistyösapuolille on myös huomioitava rahoituksen kohdistamista koskevan sääntelyn valmistelussa.
- Osoitettuun rahoitukseen sidotut toteutettavat palvelutasot ja niiden määrittely.
- Ohjausmallin tulisi mahdollistaa riittävän ketterät toimintamallit, joilla valtion liikennehallinto voi yhteistyössä maakuntien kanssa muuttaa rahoitusta vuosittain asiakastarpeen ja tieverkon kuntotilan mukaan. Mallin tulisi sisältää myös mahdollisuus tasoittaa maakuntakohtaista rahoitusmäärää n. 4-5 vuoden tienpito-ohjelman puitteissa.
- Maantielain ohjausmallissa liikennehallinnolle tulisi toimivalta antaa tarkempi teknisiä ja suunnitteluohjeita sekä hankintaan liittyvää ohjeistusta valtion talousarvion ja LVM-Livi tulossopimuksen puitteissa. Viranomainen voi laissa säädetyin tehtävinä alalla antaa ohjeita ilman erityistä laissa olevaa valtuutusta, mutta maantie-

28.4.2017

lain muutosten valmistelun yhteydessä on tarkemmin arvioitava, onko oikeudellisesti sitomaton ohjeistus kaikissa maakunnille siirtyvissä liikennetehtävissä riittävä ohjauskeino valtion tieverkon yhtenäisyyden varmistamiseksi.

- Tienpidon osalta liikennehallinnon ja maakuntien välillä tehtävien sopimusten kautta myös ohjeistuksesta voisi tulla osapuolia sitovaa. Tästä huolimatta on arvioitava, miltä osin valtion liikennehallinnon tulisi voida antaa esimerkiksi rahoituksen jakoperusteista sekä muuttuvan toimintaympäristön edellyttämistä uusista tienpidon ja hankinnan ohjeista sekä toimintalinjoista tarvittaessa maakuntia sitovia normeja. Tienpidon sopimusten sisällön, erityisesti maanteiden palvelutason määrittelyn osalta, on tarkemmin jatkotyössä arvioitava sitä, mitä asioita voidaan jättää sopimusten varaan ja mistä seikoista olisi säädettävä lain tai alemmanasteisen säädöksen tasolla. Yhtenä vaihtoehtona tienpidon osalta olisi säätää lailla siitä, että maakuntien ja valtionhallinnon välisiin sopimuksiin on sisällytettävä ehdot muun muassa tienpidon teknisten ohjeiden ja hankinnan ohjeistuksen soveltamisesta tienpidon maakunnallisissa tehtävissä.

Hyviä ja toimivia nykyisiä toimintamalleja ei Liikenneviraston näkemyksen mukaan ole maantielailla tarpeen muuttaa kuin niiltä osin, että säädösten tasolla huomioidaan maakunnallisen itsehallinnon ominaispiirteet suhteessa nykyiseen toimintamalliin ja toimivaan ohjaukseen.

Muut muistiossa esitetyt uudistamistarpeet

Liikennevirasto toteaa, että maantielain osalta keskeiset muutokset kohdistuvat pääasiassa 1 lukuun (maakuntien ja valtion roolit ja vastuu tienpidossa, tienpidon erillisrahoituksen järjestäminen, valtion ja maakuntien väliset sopimukset sekä maanteiden palvelutason määrittely).

Maantielain 2 lukuun vaadittavien maantien suunnittelua (suunnittelumenettelyt + suunnitteluvastuu) koskevien muutosten osalta on jatkovalmistelussa huomioitava tarkemmin valtion liikenneviranomaisen toimivalta suunnittelun ohjaamiseen valtion omistukseen jäävällä tieverkolla. Liikennevirasto korostaa valtakunnallisen suunnittelun ohjauksen merkitystä tieverkon toiminnallisuuden turvaamiseksi.

Maantielain 3 luvun osalta (maantien kunnossapito ja erityisesti kunnossapidon taso, väliaikaiset liikennejärjestelyt sekä liittymät ja maantiehen kohdistuvat muut toimenpiteet) muutokset ovat tarpeellisia, mutta muutosten sisältö tarkentuu maantien valmistelun jatkotyössä.

Liikennevirasto toteaa, että tässä vaiheessa keskeisemmät muutokset liittyvät edellä mainittuihin maantielain lukuihin. Mikäli säädöshankkeessa päätetään tehdä myös muita muutoksia maantielakiin (tiealueeseen kohdistuvaa työ sekä rakenteiden, rakennelmien ja laitteiden sijoittaminen tiealueelle MTL:n 42, 42 a ja 42 b §:n mukaisesti), Liikennevirasto ottaa kantaa niihin jatkotyössä yksityiskohtaisemmin. Liikennevirasto toteaa tiealueeseen kohdistuvaa työtä sekä rakenteiden,

28.4.2017

laitteiden ja rakennelmien sijoittamista tiealueelle koskevien muutostarpeiden osalta lyhyesti seuraavaa:

- Johtojen ja kaapeleiden osalta Liikennevirasto pyrkii nopeuttamaan lupaprosesseja tuottamalla johtoreittien suunnittelussa tarvittavaa tiestötietoa, mikä vähentää johtojen omistajien esiselvitystyötä ja keventää ja nopeuttaa lupahakemusten käsittelyä. Olemassa olevien keskitysten säilyttäminen mahdollistaa toiminnan kehittämisen ja digitalisoinnin vastaisuudessa.
- Arviomuistiossa esitettyjen muutostarpeiden lisäksi tulisi huomioida puunkuormaustoiminnasta aiheutuvat muutostarpeet maantielakiin. Muutokset olisivat myös norminpurun tavoitteiden mukaisia.

Muut huomiot arviomuistiosta

Nykyinen hyvä yhteistyö Liikenneviraston ja nykyisten ELY-L:ien eri asiantuntija-verkostojen kesken pitäisi pystyä säilyttämään. Myös nykyisten tienpidon keskittämisen hyötyjen säilyttäminen on Liikenneviraston näkemyksen mukaan välttämätöntä, kuten arviomuistiossakin on todettu. Tehtävien koonnista on tarpeen säätää tarkemmin maantielaisissa.

Siirtymäsäännöksiä osalta Liikennevirasto yhtyy arviomuistiossa esitettyyn, jonka mukaan henkilöstön asemasta, vireillä olevien asioiden käsittelystä lain voimaantullessa, olemassa olevien (erityisesti alueurakoita koskevien sopimusten siirroista) sekä muista mahdollisesti tarpeellisista siirtymäsäännöksistä tulee sisällyttää säännökset samaan lakiin, jossa varsinaiset sisällöllisetkin muutokset tehdään. Maantielain osalta tulisi huomioida riittävän pitkät maininnat tienpidon sopimusvelvoitteista, henkilöstön asemasta sekä muista mahdollisista tarpeellisista siirtymäsäännöksistä (esimerkiksi ylimaakunnallinen yhteistyö, taloushallintajärjestelmät, maanhankinta jne.), joilla liikennetehtävien jatkuvuus ja sujuva toiminta turvataan tehtävien siirtyessä maakunnille.

Johtaja

Laura Kuistio

Yksikön päällikkö

Jaakko Knuutila